

VOJVODINA, DECENTRALIZACIJA I
REGIONALIZACIJA U MEDIJSKOM FOKUSU

VOJVODINA KAO INCIDENT

Žužana Serenčeš, Duško Medić

IZDAVAČ:

Nezavisno društvo novinara Vojvodine

Zmaj Jovina 3/I

Novi Sad

www.ndnv.org

ZA IZDAVAČA:

Dinko Gruhonjić

UREDNIK:

Nedim Sejdinović

PRELOM:

Duško Medić

ŠTAMPA:

Stojkov, Novi Sad

TIRAŽ:

300

ISBN 978-86-88303-05-7

**VOJVODINA, DECENTRALIZACIJA I
REGIONALIZACIJA U MEDIJSKOM FOKUSU**

VOJVODINA

KAO INCIDENT

April 2013.

Žužana Serenčeš
Duško Medić

Novi Sad, 2013.

O PROJEKTU:

Monitoring i analiza medijskih sadržaja, kao i publikacija koja je pred vama, nastali su u okviru projekta “Debata o decentralizaciji”, koji Nezavisno društvo novinara Vojvodine sprovodi uz podršku američke fondacije NED.

Cilj nam je bio da ukažemo na tendencije, probleme i propuste u medijskom izveštavanju o temama decentralizacije, regionalizacije i ustavno-pravnog položaja Vojvodine u tzv. mejnstrim, štampanim medijima, ali i da istaknemo primere dobre prakse, kojih nažalost nije mnogo. Mediji, koji u Srbiji predstavljaju kanal komunikacije između predstavnika vlasti i elita, sa jedne, i građana, sa druge strane, ne uspevaju ili ne žele da svoje konzumente informišu i upute u razloge zbog kojih decentralizacija, regionalizacija i autonomija predstavljaju demokratsko i civilizacijsko dostignuće koje značajno povećava šansu za razvoj i društveni boljitak. Ove “processe” prati konfuzija u javnosti i, samim tim, oni su pogodni za različite oblike manipulacije od strane političkih i drugih elita.

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE	7
CILJEVI MONITORINGA	8
REZIME	8
OPŠTA SLIKA	10
BROJ TEKSTOVA	11
NOSEĆA TEMA	11
TEMATSKI OKVIR	12
KO GOVORI	14
ŽANROVSKA STRUKTURA	16
UREDNIČKI TRETMAN	18
REGIONALIZACIJA	19
DECENTRALIZACIJA	20
VOJVODINA	20
FINANSIJE	24
DEKLARACIJA	25
PROTEST	32
ZAKLJUČAK	37

UVODNE NAPOMENE

Ključna medijska tema u aprilu 2013. godine u Srbiji, sudeći prema izveštavanju šest domaćih dnevnih listova i tri nedeljnika u tom periodu, bilo je kosovsko pitanje. Ovo je očekivano i rezultat je aktuelnosti, usvajanja izveštaja o napretku, odnosno Rezolucije o Srbiji u Evropskom parlamentu tokom aprila i, naročito, pregovora predstavnika vlasti u Beogradu i Prištini vođenih u Briselu, koji su u tom periodu rezultirali i postizanjem sporazuma. Blizu polovine (46 odsto) nosećih tema aprilskih brojeva analiziranih štampanih medija odnosilo se upravo na kosovsko pitanje, odnosno na tok briselskih pregovora.

Tematika Vojvodine i njenog položaja, za razliku od uobičajene medijske prakse, tokom aprila 2013. izbila je u sam vrh medijske pažnje u posmatranim listovima, ne samo po brojnosti i opširnosti novinskih napisa koji je višestruko veći nego u ranijim periodima, već i po tome što je, odmah posle „kosovske teme“, pitanje Vojvodine (sa 16 odsto) bilo najzastupljenije među nosećim temama aprilskih brojeva analiziranih listova. Ovako visoko kotiranje „vojvođanske teme“ u izveštavanju, međutim, ne može se posmatrati kao rezultat povećane medijske pažnje za suštinu položaja Vojvodine i njenog razumevanja, analiziranja i promišljanja, nego se može konstatovati da se u najvećoj meri radi o takozvanom „incidentnom medijskom izveštavanju“ o Vojvodini, imajući u vidu da je u gotovo 90 odsto slučajeva neposredan povod za ove napise predstavljalo par događaja koji su proizveli pravu buru na domaćoj političkoj sceni i postali predmet oštrih međustranačkih obračuna. Radi se o epilogu sudbine Razvojne banke Vojvodine, njenom gašenju i pokretanju stečajnog postupka u njoj početkom aprila, a nadalje o objavljivanju predloga Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine od strane Vlade Vojvodine, kao i potonjem protestu i novosadskom mitingu protiv vojvođanske vlade i njenog premijera, uz zahtev za njegovom ostavkom i raspisivanjem vanrednih pokrajinskih izbora, te prikupljanju potpisa građana za peticiju sa ovim zahtevima. Tek manje od 18 odsto ukupno registrovanih zapisa o temi decentralizacije, regionalizacije i položaja Vojvodine, odnosno manje od 12 odsto posvećenih Vojvodini za neposredan povod nema baš ta tri događaja – Razvojnu banku Vojvodine, Deklaraciju i protest – mada su i među njima mnogi aktuelizovani i motivisani upravo tim zbivanjima. Ujedno, to je i pojašnjenje zbog čega je aprila 2013. registrovan šestostruko veći broj tekstova koji se odnose na pitanja decentralizacije, regionalizacije i položaja Vojvodine nego što je to bio slučaj, recimo, u jednomesečnom izveštavanju takođe šest dnevnih listova i tri nedeljnika godinu dana ranije (monitoring NDNV-a iz marta 2012. godine).

U vrhu od pet najzastupljenijih među nosećim temama posmatranih listova u aprilu 2013. godine, iza kosovskog pitanja i temata u vezi sa Vojvodinom, nalaze se teme iz oblasti kriminala i crne hronike, slede teme u vezi sa evropskim integracijama Srbije i, konačno, zbivanja sa estradne scene u Srbiji.

CILJEVI MONITORINGA

Cilj monitoringa bio je da se iskažu i sagledaju glavne tendencije izveštavanja medija u Srbiji o temi decentralizacije, regionalizacije i položaja Autonomne Pokrajine Vojvodine u štampanim medijima, a analizom su obuhvaćeni listovi koji imaju različit tiraž, vlasničku strukturu, profesionalne i etičke standarde koje primenjuju, kao i dinamiku i jezik izlaženja (srpski i mađarski). Cilj je bio da se u okviru izveštavanja o te tri specifične teme (decentralizacija, regionalizacija, položaj AP Vojvodine) sagleda ukupan tematski okvir njihovog medijskog pokrivanja i njihov medijski tretman, novinarska žanrovska struktura, kao i da se utvrdi spektar subjekata koji se o tim temama izjašnjavaju i vrednosni kontekst u kojem o njima govore i putem medija emituju poruke građanima.

Monitoring je obavljen u periodu od 1. do 30. aprila 2013. godine i obuhvatio je izveštavanje šest dnevnih listova i to listova: „Blic“, „Danas“, „Dnevnik“, „Kurir“, „Mađar so“ i „Politika“ (među kojima su dva pokrajinska lista – „Dnevnik“ i „Mađar so“ – i četiri nacionalna dnevnika), kao i tri nedeljna lista i to: „Nin“, „Novi Magazin“ i „Vreme“.

REZIME

Pitanja decentralizacije i regionalizacije u Srbiji nisu u fokusu domaće javnosti, nji-ma se ukazuje skromna medijska pažnja i, po svemu sudeći, ona se ne smatraju pre-više važnim pitanjem za Srbiju. Ovo se može zaključiti na osnovu monitoringa iz-veštavanja šest domaćih dnevnih listova i tri nedeljnika tokom aprila 2013, kojim je obuhvaćeno ukupno 325 tekstova, u kojima se na neki način pominje decentralizacija, regionalizacija i/ili položaj Vojvodine. Među njima je svega pet tekstova koji dotiču ili se bave problematikom regionalizacije, što čini svega 1,5% tekstova obuhvaćenih monitoringom i ukupno 26 tekstova koji se tiču decentralizacije, odnosno svega 8% analiziranih priloga. Zastupljenost prezentovanih vrednosnih stavova među ukupno registrovanim stavovima u celokupnom tematskom okviru monitoringa u odnosu na regionalizaciju i decentralizaciju još je skromnija.

Sa druge strane, pitanje Vojvodine i njenog položaja, za razliku od uobičajene me-dijske prakse, tokom aprila 2013. izbilo je u sam vrh medijske pažnje i posle teme Kosova i briselskih pregovora bila je to najučestalija noseća tema novina, a o njoj je objavljeno 22 puta više novinskih priloga u jednomesečnom periodu nego godinu dana ranije. To, međutim, ne može da se posmatra kao rezultat povećane medijske pažnje za suštinu položaja Vojvodine i njenog razumevanja i analiziranja, već predstavlja posledicu nekoliko „incidentnih“ aktuelnih događaja i povoda, kao što su događaji u vezi sa Razvojnou bankom Vojvodine, objavljivanjem predloga Deklaracije za zaštitu ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine i potonji protest sa zahtevom za raspisivanje vanrednih pokrajinskih izbora. Čak 82,5% ukupno registrovanih

vrednosnih stavova u okviru celokupnog tematskog okvira monitoringa odnosi se samo na ove tri dominantne teme, a preko polovine svih tih vrednosnih stavova tiče se predložene deklaracije. Ovo pokazuje da je slika o ukupnom tematskom pluralizmu u izveštavanju o Vojvodini varljiva, i da je taj dokument bio i apsolutno dominirajući temat u izveštavanju u Vojvodini. Na drugom mestu, sa zastupljenošću od 30 odsto među ukupno detektovanim vrednosnim stavovima, jeste tema protesta protiv vojvođanske vlade.

I o temama deklaracije i protesta, koje su dovele do oštre političke konfrontacije na javnoj sceni, podelile mišljenja i dovele do usijane međustranačke polarizacije, čitaocima analiziranih listova plasirani su pretežno stavovi političara – stranačkih subjekata i njihovih partnera u vlasti (88,5%, odnosno 76%), zastupljenost nestranačke, civilne scene, a naročito nezavisnih stručnjaka i intelektualaca bila je skromna. Po stranačko-koalicionoj strukturi, posredstvom posmatranih medija građanima je u odnosu na deklaraciju preneto za trećinu više vrednosnih ocena članova republičke i novosadske vladajuće koalicije koji su iznosili pretežno negativan stav, nego članova pokrajinske vladajuće koalicije, čija je vlada stajala iza predloženog dokumenta. Takođe, ukupno gledano, povodom protesta su u mnogo značajnijem obimu prenošeni stavovi pripadnika republičke i novosadske vladajuće koalicije koji su zahtevali ostavku i raspisivanje vanrednih izbora, nego pripadnika vojvođanske vlasti, čiji je odlazak tražen.

Povodom deklaracije, listovi „Blic“, „Danas“ i „Mađar so“, kao i nedeljnici, težili su uravnoteženijem plasiranju konfrontiranih stavova pripadnika republičko-novosadske vladajuće koalicije i pokrajinske sa druge strane, odnosno stavova SNS-a i DS-a, dok je u izveštavanju „Politike“, „Dnevnika“ i „Kurira“ izrazita prednost data stavovima pripadnika republičke i novosadske vladajuće koalicije, odnosno SNS-u, gledano pojedinačno po strankama. U dnevnicima „Blic“, „Danas“ i „Mađar so“ blagu prednost u prezentovanju stavova imali su predstavnici pokrajinske vladajuće koalicije, ali su, posmatrano pojedinačno po političkim strankama, SNS i DS dobile ravnopravan tretman. U ukupnom zbiru, analizirani listovi su čitaocima plasirali najveći broj negativnih stavova u odnosu na deklaraciju (58%), nešto preko 17% u pozitivnom kontekstu, a približno oko 12% u neutralnom, takođe u pozitivnom i negativnom kontekstu. Nije bilo nijednog teksta koji bi se analitički bavio samim sadržajem predloženog dokumenta, a načinom izveštavanja o ovoj temi, oslanjanjem pretežno na vrednosne ocene političara-stranačkih subjekata i skromnim odmicanjem od tematskog okvira kojeg su nametnuli političari (sporni tajming, prikriveni motivi), novinari većine listova nisu u dovoljnoj meri bili na visini svog profesionalnog zadatka, čime su u dobroj meri podlegli tada aktuelnoj proizvodnji političkih strasti na javnoj sceni povodom ovog dokumenta.

O pitanjima zaokruženim temom protesta zbirni prezentovani pozitivno-negativni vrednosni stavovi bili su gotovo u potpunosti podeljeni. U prenošenju polarizovanih vrednosnih ocena u odnosu na protest uočljivo je da je u listovima „Danas“ i „Mađar so“ plasiran veći broj stavova u negativnom kontekstu, a da su „Politika“, a naročito „Kurir“ i „Dnevnik“ prenosili pretežno pozitivne stavove o protestu protiv vojvođanske vlade, odnosno, gledano pojedinačno po političkim strankama, prednost

dali ocenama Srpske napredne stranke. O tematici protesta, stavovi nestranačkih subjekata, sa učešćem od 24%, prenošeni su u većoj meri nego o ostalim temama u vezi sa položajem Vojvodine (15,4%), a, pored civilnih organizacija i udruženja, uočena je i veća zastupljenost stavova nezavisnih stručnjaka i intelektualaca, kao i samih novinara, nego prilikom izveštavanja o ostalim temama.

U ukupnoj žanrovskoj strukturi novinskih sadržaja obuhvaćenih monitoringom preovlađaju članci, izjave, vesti i izveštaji. U dnevnicima su analitički članci malobrojni, a veliku većinu članaka predstavlja zapravo puko prenošenje stavova i izjava pretežno političara, pa se može konstatovati da oko tri četvrtine tekstova u ukupnom zbiru čine jednostavnije novinarske forme, u kojima su novinari pasivni prenosioci političkih stavova i vrednosnih ocena političara, bez kritičkog osvrtanja i analitičkog pristupa, bez ambicije da se otvore šire društvene debate o pitanjima koja su uzburkala javnu scenu.

U izveštavanju posmatranih listova o aktuelnim vojvođanskim temama koje su bile predmet oštre političke i stranačke polarizacije, pored pretežnog prenošenja stavova jednih i drugih, uočeni su i pojedini izraziti primeri jednostranog, senzacionalističkog i neprofesionalnog novinarstva („Kurir“), a u listu „Dnevnik“ primenjeni su i neki klasični oblici uredničke cenzure i gušenja slobode mišljenja i nezavisnog novinarstva.

Većina novinskih sadržaja obuhvaćena monitoringom i analiza rezultata izveštavanja većine posmatranih listova o ovim temama pokazuje da se pitanje Vojvodine, njenog položaja i ostvarivanja njene autonomije i u medijskoj sferi pretežno shvata kao monopol političkih partija, tema svedena mahom na „incidentna“ pitanja i sticanje političkih poena, umesto njegovog doslednog i jedinstvenog shvatanja kao pitanja demokratije.

OPŠTA SLIKA

Tokom jednogmesecnog monitoringa devet listova analizirano je po 30 brojeva dnevnika „Blic“, „Dnevnik“, „Kurir“ i „Politika“, po 26 brojeva listova „Danas“ i „Mađar so“ koji vikendom izlaze kao dvobroj, kao i po četiri broja nedeljnika „NIN“, „Novi Magazin“ i „Vreme“, što ukupno čini 172 broja dnevnih listova i 12 brojeva nedeljnika, odnosno ukupno 184 brojeva.

BROJ TEKSTOVA

U analiziranim brojevima tokom 30 aprilskih dana registrovano je ukupno 325 tekstova koji se odnose na teme decentralizacije, regionalizacije i položaj Vojvodine, od kojih 309 u dnevnim, a 16 u nedeljnim listovima. Najveći broj tekstova među dnevnim listovima objavljen je u „Dnevniku“ (117), a najmanji u „Kuriru“ (31). „Mađar so“ je objavio 55 priloga o posmatranim temama, „Danas“ 36, a „Blic“ i „Politika“ po 35. „Nin“ i „Novi Magazin“ objavili su po šest tekstova, a „Vreme“ četiri teksta povodom tema koje su činile predmet monitoringa. Preko polovine objavljenih tekstova (172) o temi decentralizacije, regionalizacije i položaju Vojvodine, dakle, objavljeno je u dva pokrajinska dnevna lista („Dnevnik“ i „Mađar so“).

O mnogostruko većoj pažnji koju su mediji ovog proleća poklonili posmatranim temama, osim podatka o prosečno deset takvih objavljenih tekstova dnevno u ukupnom zbiru, odnosno bezmalo dva po analiziranom broju, svedoči i poređenje sa rezultatima sličnog prošlogodišnjeg monitoringa NDNV-a. Ovim monitoringom (obavljenim tokom marta 2012.) takođe je bilo obuhvaćeno izveštavanje šest dnevnih i tri nedeljna lista (uz još dodatnu analizu tekstova i još nekih drugih izdanja) i tada su u jednomesečnom periodu registrovana ukupno 53 novinska priloga u kojima se na neki način pominje decentralizacija, regionalizacija i/ili položaj Vojvodine, što je šestostruko manje od broja ovakvih priloga registrovanih ovogodišnjim monitoringom. Pre godinu dana je tokom jednog meseca detektovano ukupno 13 tekstova koji su tematizovali položaj Vojvodine, dok je ove godine u analiziranim medijima to učinjeno sa ukupno 294 teksta.

NOSEĆA TEMA

Među ukupno 137 registrovanih nosećih tema analiziranih brojeva 63 se odnose na kosovsko pitanje i briselske pregovore, a tema Vojvodine bila je noseća 22 puta („Danas“ 2 puta, „Dnevnik“ 8, „Mađar so“ 5, „Kurir“ 4, „Politika“ 2 i „Nin“ jednom). Sve ove vojvodanske teme, bez razlike, odnose se na predloženu Deklaraciju o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine i potonje proteste. Karakteristični naslovi su: „*Pajtić hoće da otcepi Vojvodinu!*“ („Kurir“), „*Vojvodina rekla NE razbijanju Srbije*“ („Dnevnik“), „*Za život u Srbiji*“ („Politika“), „*SNS potpisuje peticiju, Pajtić ne da ostavku*“ („Danas“), „*Druga jogurt-revolucija*“ („Mađar so“) i „*Novo srce Srbije*“ („Nin“).

Teme iz područja kriminala i crne hronike bile su noseće u 21 slučaju, evropske integracije Srbije šest puta („Mađar so“ tri puta, „Blic“, „Danas“ i „Novi Magazin“ po jednom), dok su na petom mestu na listi najzastupljenijih nosećih tema zbijanja sa estrade („Kurir“ tri puta).

Na naslovnim stranama teme koje su bile predmet monitoringa osvanule su tokom aprila 52 puta, od toga tematika decentralizacije svega jednom („Mađar so“, decentralizacija

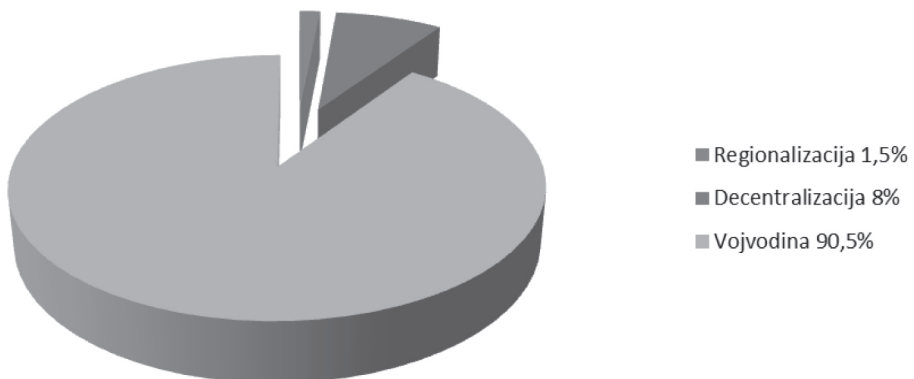
u kontekstu evropskih integracija), a 51 put radi se o temama vezanim za Vojvodinu, mahom povodom predlaganja Deklaracije i docnijeg mitinga, protesta i zahteva za vanrednim pokrajinskim izborima (86 odsto), kao i aktuelnosti u vezi sa Razvojnou bankom Vojvodine, te posledično i sa Tesla bankom. Svi analizirani listovi imali su teme o Vojvodini ili njihove najave na svojim naslovnicama, najviše „Dnevnik“ (20) i „Mađar so“ (14), a iza njih list „Kurir“, na čijoj naslovnoj strani je pitanje Vojvodine osvanulo šest puta. U većini listova i naslova ovih tekstova o temama koje su proizvele oštru političku i stranačku polarizaciju izbegavana je jednostranost, ili, ukoliko je naslov sadržavao jedan od polarizovanih stavova, navođen je istovremeno i njegov izvor, ali su registrovana i pojedina odstupanja od takvog profesionalnog odnosa u izveštavanju „Kurira“ („*Pajtić je oduvek bio secesionista*“, „*Pajtić cepa Vojvodinu na ustaški praznik*“).

TEMATSKI OKVIR

Analiza tematskog okvira u izveštavanju devet posmatranih listova pokazuje da pitanja decentralizacije i regionalizacije u Srbiji nisu u fokusu domaće javnosti i da se njima ukazuje skromna medijska pažnja, odnosno da se ona ne smatraju važnim pitanjem za Srbiju. O temi regionalizacije Srbije devet listova je tokom mesec dana objavilo svega pet novinskih priloga. Ukupno je registrovano 26 tekstova koji se odnose na decentralizaciju, a preko polovine ovih priloga objavljeno je u dva lista – „Mađar sou“ i „Danasu“. U nedeljniku „Nin“ nije registrovan takav prilog.

Prikaz zastupljenosti tema posvećenih regionalizaciji, decentralizaciji i položaju Vojvodine predstavlja grafikon koji sledi:

SPECIFIČAN TEMATSKI OKVIR

Analiza tematske raznovrsnosti u pisanju devet listova o posmatranim temama monitoringa identifikovala je ukupan tematski okvir od 21 različite teme o kojima su subjekti u tekstovima iznosili svoje stavove. Slika o takvom tematskom pluralizmu je,

međutim, varljiva, imajući u vidu da se u ukupnom broju registrovanih stavova čak 82,5 % odnosi na svega tri dominantne teme – Razvojnu banku Vojvodine, odnosno finansije, Deklaraciju i proteste. Samo na temu predložene vojvođanske deklaracije i potonje proteste odnosi se preko tri četvrtine stavova od ukupno 582, koliko je ukupno registrovao monitoring.

Broj ukupno registrovanih stavova iznetih u širem tematskom okviru predstavlja tabela koja sledi:

TEMATSKI OKVIR	BROJ REGISTROVANIH STAVOVA
1. Autonomija	27
2. Bezbednost	2
3. Borba protiv korupcije	3
4. Decentralizacija	4
5. Deklaracija	288
6. Ekonomija	12
7. Evropske integracije	5
8. Finansije, bankarstvo	30
9. Finansiranje nadležnosti Vojvodine	8
10. Informisanje	5
11. Izbori	9
12. Izmena Ustava	5
13. Kultura	1
14. Obrazovanje	2
15. Poreska decentralizacija	2
16. Pravosuđe	6
17. Prekomponovanje vlasti	2
18. Protest	162
19. Regionalizacija Srbije	4
20. Statut APV	4
21. Zdravstvo	1

KO GOVORI

U ukupno 325 novinskih priloga obuhvaćenih monitoringom o posmatranim temama regionalizacije, decentralizacije i položaju Vojvodine registrovano je u zbiru 582 citiranih i iznetih stavova ukupno 163 različitih subjekata. Analiza strukture nosilaca ovih stavova pokazuje da su o ovim temama čitaocima listova obuhvaćenih monitoringom pretežno plasirani stavovi političara – stranačkih subjekata¹. U tom smislu, 457, odnosno preko tri četvrtine (78,5%) ukupno plasiranih stavova u medijskom predstavljanju ovih tema čine stavovi političara, odnosno političkih stranaka, koje je iznosilo dve trećine (105) ukupnog broja registrovanih subjekata. Sa druge strane, sa javne scene mimo političkih stranaka i njihovih funkcionera, objavljeno je ukupno 125 stavova, iza kojih stoji 58 različitih subjekata. Od ovog broja, 10 stavova i 3 subjekta pripadaju političkim pokretima i organizacijama (Treća Srbija, Dveri, Napredna Srbija), a 115 stavova iznelo je 55 različitih nestranačkih subjekata (novinari-autori tekstova, analitičari, stručnjaci, profesori, nezavisni intelektualci, nevladine organizacije, udruženja, strani subjekti).

Imajući u vidu da su o posmatranim temama – a nadalje o Deklaraciji i protestima kao dve ubedljivo najzastupljenije – najčešće iznošeni oštro suprotstavljeni stavovi partija i političkih organizacija, odnosno vladajućih koalicija na različitim nivoima, analizirana je i stranačko-koaliciona struktura subjekata i zastupljenost njihovih stavova koje su listovi prenosili. Pokazalo se da su čitaocima tokom aprila u ukupnom zbiru o temama regionalizacije, decentralizacije i položaja Vojvodine u većoj meri predočavani vrednosni stavovi stranaka iz republičke vladajuće koalicije (a još više zajedno sa partnerima iz vladajuće koalicije u Novom Sadu) nego stavovi partija iz pokrajinske vladajuće koalicije.

Stranačko-koaliciona struktura subjekata i zastupljenost njihovih stavova prikazana je na tabeli koja sledi:

STRANAČKO-KOALICIONA STRUKTURA SUBJEKATA	BROJ SUBJEKATA	BROJ STAVOVA
STRANKE REPUBLIČKE VLADAJUĆE KOALICIJE	45	207
STRANKE REPUBLIČKE VLADAJUĆE KOALICIJE SA NJIHOVIM PARTNERIMA IZ LOKALNE VLADAJUĆE KOALICIJE U NOVOM SADU	59	254

¹ Pod pojmom stranačkih subjekata podrazumevaju se predstavnici registrovanih političkih stranaka, kao i funkcioneri vlasti koje su ove partije delegirale i postavile na funkcije, budući da je najčešće bilo nemoguće razdvojiti njihove stranačke od stavova koje su iznosili kao funkcioneri vlasti.

STRANKE VLADAJUĆE KOALICIJE U POKRAJINI	37	185
OSTALE POLITIČKE STRANKE	11	24

Struktura subjekata i zastupljenost njihovih stavova o analiziranim temama u slučajevima kada su identifikovani kao pripadnici političkih stranaka pojedinačno pokazuje da je u predstavljanju samostalnih stranačkih subjekata sa najvećim brojem različitih subjekata bila zastupljena Demokratska stranka (DS) sa 21 subjektom, a da su, posmatrajući pojedinačno po strankama, najveći broj stavova (114) u novinskim priložima iznosili pripadnici Srpske napredne stranke (SNS). U ukupnom zbiru, posmatrajući i samo pojedinačno po strankama, pripadnici partija koje su deo vladajuće koalicije na republičkom nivou i partnerskih partija u novosadskoj lokalnoj vlasti oglasili su se o analiziranim temama sa većim brojem stavova (237) nego samostalni stranački subjekti sa čitave preostale stranačke scene, bez obzira da li se radi o pokrajinskim vladajućim ili opozicionim strankama na političkoj sceni Srbije i Vojvodine (ukupno 203 stava).

Struktura subjekata, posmatrajući samostalno po strankama pojedinačno, i zastupljenost njihovih stavova prikazana je na tabeli koja sledi:

STRANKE POJEDINAČNO	BROJ SUBJEKATA	BROJ STAVOVA
SNS	14	114
SPS	10	46
Jedinstvena Srbija	2	5
Nova Srbija	3	4
URS	8	23
PUPS	1	1
SDPS	2	2
Pokret socijalista	1	3
DSS	8	34
SPO	3	5
DS	21	93
SVM	5	51
LSV	9	35
LDP	4	13
SRS	5	9
Nova stranka	1	1
Građanski savez Mađara	1	1

O posmatranim temama u novinskim priložima u odnosu na političare izrazito malo govore nezavisni stručnjaci, analitičari, profesori i nezavisni intelektualci (nešto pre-

ko 3%), ali i predstavnici civilnog društva (nevladine organizacije, udruženja) sa učestćem od nešto preko 4%.

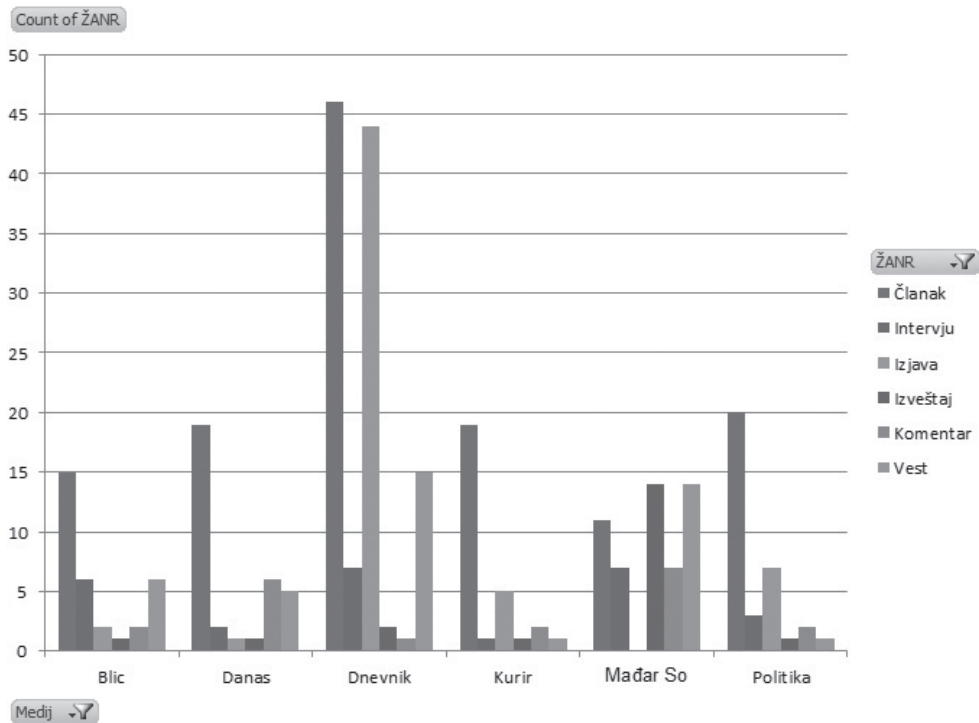
ŽANROVSKA STRUKTURA

Šarolika je žanrovska struktura novinskih priloga posvećenih posmatranim temama, a dominiraju članci, izjave, vesti i izveštaji. Ima li se u vidu činjenica da su analitički članci malobrojni, a da veliku većinu predstavlja zapravo puko prenošenje stavova i izjava pretežno političara, može se konstatovati da oko tri četvrtine tekstova u ukupnom zbiru čine jednostavnije novinarske forme, u kojima su novinari pasivni prenosioci političkih stavova i vrednosnih ocena političara, bez kritičkog osvrtanja i analitičkog pristupa.

Ukupna žanrovska struktura priloga objavljenih o analiziranim temama prikazana je na grafikonu koji sledi:

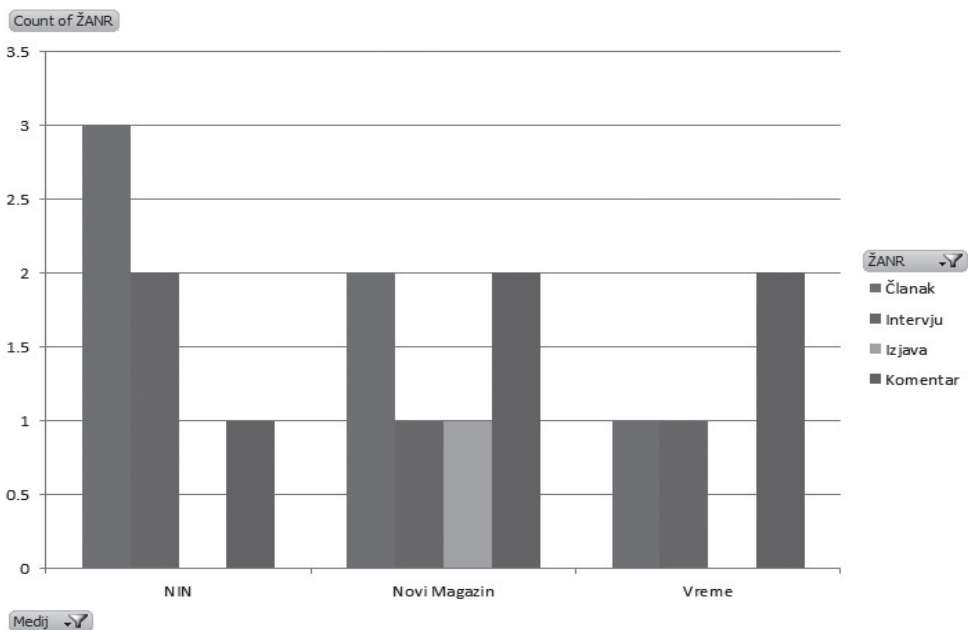
Najveća žanrovska razuđenost prisutna je u izveštavanjima listova „Blic“ i „Mađar so“. Pregled najzastupljenijih žanrova u dnevnim listovima prikazan je na sledećem dijagramu:

Povodom dve ključne teme – Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine i protestnog mitinga pod nazivom „Stop razbijanju Srbije“ – u dnevnim listovima su objavljeni i plaćeni oglasi. Integralni tekst predložene deklaracije objavljen je kao oglas u „Blicu“ i „Kuriru“, a poziv organizatora na protestni miting u Novom Sadu u „Politici“, „Dnevniku“ i „Kuriru“. Uočljivo je da su oba oglasa objavljena jedino u „Kuriru“, a da nijedan od ovih oglasa nije objavljen u „Danasu“ i „Mađar sou“. Zanimljivo je i da pokrajinska vlada očigledno nije smatrala za potrebno da sa integralnim tekstom predloga Deklaracije u vidu oglasa upozna i čitaoce pokrajinskih dnevnih listova („Dnevnik“ i „Mađar so“), koji izlaze na srpskom i mađarskom jeziku.

Za razliku od dnevnih listova, u kojima su se članci posvećeni najzastupljenijim i najaktuelnijim temama – Deklaraciji, protestima protiv pokrajinske vlade i Razvojnoj banci Vojvodine – pretežno zasnivali samo na prenošenju izjava političara, uz zaista retke primere analitičkih članaka o nekim drugim temama (recimo, izazovi regionalizacije ili dilema da li Vojvodina dobija zagarantovanih sedam odsto u „Politici“, ili pitanje borbe protiv kriminala na jugu Srbije, pitanje autonomije sudstva ili uporedna analiza izbornih rezultata u Kovinu i na nivou Pokrajine u „Danasu“...) u nedeljnicima je uglavnom uočljiv napor da se čitaocima o te tri najaktuelnije teme u člancima ponudi i analitički ili kritički pristup.

Žanrovska struktura tekstova u nedeljnicima predstavljena je na dijagramu koji sledi:

UREDNIČKI TRETMAN

O velikoj pažnji i značaju koji su pitanju Vojvodine iznenadno poklonjeni tokom aprila u medijskom prostoru svedoči ne samo brojnost tekstova sa ovom tematikom, nego i način njihovog plasiranja. Tako se, odmah iza kosovske tematike, Vojvodina odjednom našla na drugom mestu po učestalosti pojavljivanja na prvim stranama. Ukupno se pitanje Vojvodine 51 put našlo na naslovnim stranama listova obuhvaćenih monitoringom, a nema nijednog u kojem se ova tema makar kao najava teksta u broju nije našla na naslovnici. Većina tekstova objavljena je na „udarnim“ stranama koje pokrivaju zbivanja sa političke scene (događaji dana, javni život, politika, unutrašnja, vesti, unutrašnja, Srbija, vikend dodaci), jedan broj u okviru ekonomskih rubrika i stranicama otvorenim za dijalog, a poneki su plasirani i u okviru drugih rubrika i hronika, kao što je to bio slučaj u „Mađar sou“ (Potisje, Subotica). Tekstovi posvećeni vojvođanskoj temi zauzeli su i značajan prostor, opremljeni neretko i fotografijama, objavljivani su ponekad i na preko dve strane, u nekim slučajevima plasirani i na šest stranica („Nin“, „Vreme“).

U izveštavanju posmatranih listova o aktuelnim vojvođanskim temama koje su bile predmet oštre političke i stranačke polarizacije i sukobljavanja, pored prenošenja stavova jednih i drugih, uočeni su i neki izraziti primeri jednostranog, senzacionalističkog i neprofesionalnog novinarstva. Tako su recimo u listu „Kurir“ objavljeni tekstovi i sa izrazito senzacionalističkim i pristrasnim naslovima („*Pajić oduvek bio*

secesionista“, „Pajtić cepa Vojvodinu na ustaški praznik“, „Pajtić poslao Čanka da traži pomoć stranaca“), ili se, na primer, u tekstu pod naslovom „Skandalozni grafiti u Novom Sadu: Vučiću prete smrću“ govori o pojavi tog skandaloznog grafita, dok se o plakatima na kojim se preta smrću („Bojanu Pajtiću i njegovim poslušnicima“) u antrifleu ne govori, već se kaže: „Tako je grad osvanuo oblepljen ‘poternicama’ za Bojanom Pajtićem...“ ili se u izveštaju sa protestnog mitinga protiv vojvođanske vlade u Novom Sadu navodi: „Pola Vojvodine slilo se juče ispred zgrade vojvođanske vlade da bi se pobunili...“ Takođe, izveštaj sa istog događaja u „Dnevniku“ objavljen je pod naslovom „Vojvodina rekla NE razbijanju Srbije“, a u istom listu su nakon tog protesta primenjeni i klasični oblici uredničke cenzure i gušenja slobode mišljenja i nezavisnog novinarstva. Dugogodišnjem nedeljnom kolumnisti tog lista Teofilu Pančiću tekst je uklonjen direktno iz preloma lista, a onemogućeno je i objavljivanje kolumne Đorđa Randelja takođe o temi novosadskog protesta. Ove najeklatantnije oblike cenzure i sprečavanja slobodnog izražavanja mišljenja javno su osudili Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Srpsko književno društvo i Srpski PEN-centar.

Teme koje se odnose na pitanja decentralizacije i posebno regionalizacije i u uredničkom smislu tretirane su kao daleko manje značajne i atraktivne teme, nego što je to bio slučaj u odnosu na aktuelne teme u vezi sa položajem Vojvodine.

REGIONALIZACIJA

Najmanje atraktivna i aktuelna tema za medije, među posmatrane tri, jeste pitanje regionalizacije. Naime, devet analiziranih listova tokom aprila objavilo je ukupno pet tekstova koji dotiču ili se bave problematikom regionalizacije, što čini svega 1,5% tekstova obuhvaćenih monitoringom („Dnevnik“ dva teksta, a „Politika“, „Blic“ i „Mađar so“ objavili su po jedan tekst). Žanrovski se radi o dva članka i po jednom intervjuu, vesti i izjavi. O ovoj temi govori ukupno pet subjekata (iz redova URS-a dva puta, a po jednom iz SDPS-a i SVM-a, kao i nezavisni ekspert).

Tematski se pitanje regionalizacije u registrovanim tekstovima svodi na pitanje potrebe podele Srbije na administrativne regione, potrebu izmena izbornog sistema i obezbeđivanje ravnomernije parlamentarne zastupljenosti regiona, kao i na pitanje potrebe formiranja regionalnih javnih informativnih servisa. Svi citirani subjekti u odnosu na regionalizaciju govore u pozitivnom kontekstu.

U odnosu na suštinu shvatanja i pogleda na regionalizaciju, u tekstovima u „Blicu“ i „Dnevniku“ lider URS-a Mlađan Dinkić iznosi zalaganje za formiranje administrativnih regiona i za odgovarajuće ustavne izmene („sazrelo je vreme za promene Ustava“... ne treba bežati od toga da Srbija postane zemlja ravnopravnih i jednako razvijenih regiona“), dok „Politika“ objavljuje analitički članak u okviru teme nedelje „Izazovi regionalizacije – Evropa i Srbija“ i, osim predstavljanja dosadašnjih koncepata političkih partija u Srbiji za regionalizaciju, prenosi ocenu eksperta iz civilne sfere,

prema kojoj je „to što nudi URS simetričan regionalizam, što nije primereno decentralizovanim zemljama“.

DECENTRALIZACIJA

Povod za novinske priloge koji se odnose na decentralizaciju – za razliku od druge dve analizirane teme koje za povod mahom imaju zbivanja na transverzali Beograd-Novu Sad – tiče se i drugih, manjih sredina, kao što su, recimo, Pčinjski okrug, Bačka Topola, Subotica, Kragujevac, Južni Banat, ili seoskih sredina u Srbiji, a tematski se decentralizacija u napisima posmatra u razuđenom okviru – od pitanja manjinskih autonomija, evropskih integracija, ekonomije, do organizacije pravosuđa i mreže sudova, informisanja, bezbednosti, ustavnih izmena, poreske decentralizacije i decentralizovanja državne uprave, zdravstva i izbornog sistema.

Ukupno je, međutim, registrovano 26 tekstova koji se tiču decentralizacije, što predstavlja svega 8% priloga obuhvaćenih monitoringom. Najviše ih je objavljeno u „Mađar sou“ (8) i listu „Danas“ (6), po četiri u „Dnevniku“ i „Politici“ i po jedan u „Blicu“, „Kuriru“, „Novom Magazin“ i listu „Vreme“. U žanrovskoj strukturi ovih tekstova preko polovine (14) čine članci, po tri izveštaja, izjave i komentara i dva intervjua.

U okviru specifične teme decentralizacije u analiziranim novinskim priložima preneti su stavovi ukupno 33 različita subjekta, a oni čine svega 5,6% od ukupno registrovanih stavova u okviru ovog monitoringa. Zanimljivo je da je, za razliku od druge dve posmatrane teme (regionalizacija i položaj Vojvodine), u okviru kojih su u novinskim priložima stavove u nadmoćnom broju iznosili političari i stranački subjekti, o pitanjima vezanim za decentralizaciju u mnogo većoj meri svoje stavove iznose nestranački subjekti (15 od ukupno 33). Iz ovoga bi se moglo zaključiti i da su predstavnici političkih stranaka mnogo manje zainteresovani da govore o decentralizaciji nego o druge dve teme, kao i da se decentralizacija ni među političarima, ali ni u medijima ne smatra važnim političkim pitanjem za Srbiju. Među registrovanim stavovima stranačkih subjekata u vezi sa pitanjima decentralizacije, inače, moguće je zapaziti da su subjekti – pripadnici partija pokrajinske vladajuće koalicije bez izuzetka o decentralizaciji govorili u pozitivnom kontekstu, a da su predstavnici stranaka iz republičke vladajuće koalicije iznosili podeljene vrednosne stavove (četiri puta o decentralizaciji u pozitivnoj konotaciji, po dva puta u negativnoj i neutralnoj, a jednom je to bilo i u pozitivnom i negativnom kontekstu).

VOJVODINA

Dominantnost temata vezanih za položaj Vojvodine očigledna je po broju objavljenih tekstova i subjekata koji su se o njima izjašnjavali u novinskim napisima. U periodu

monitoringa u analiziranim listovima objavljeno je ukupno 294 teksta sa ovom tematikom (preko 90% ukupno analiziranih), a preko polovine ovih tekstova (157) objavljeno je u dva pokrajinska lista („Dnevnik“, „Mađar so“).

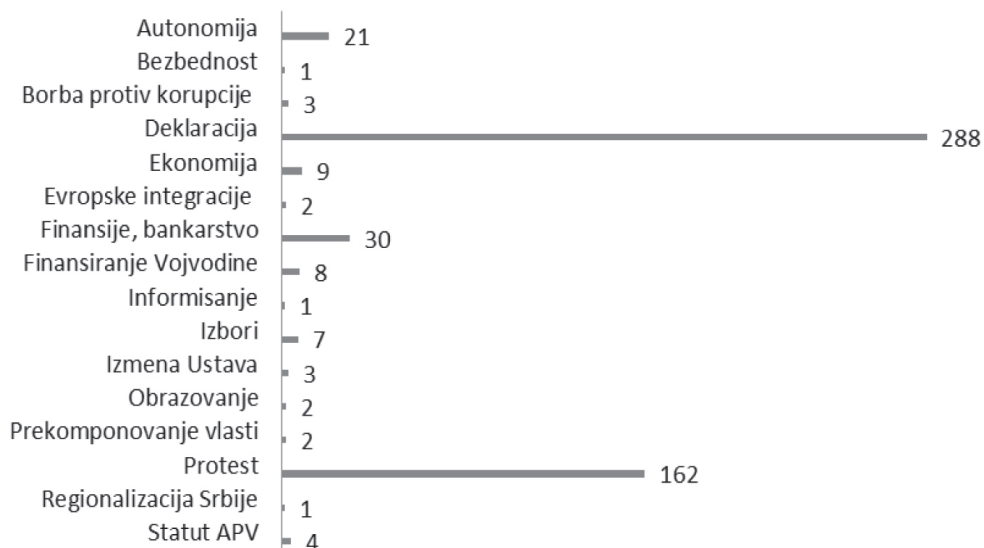
Broj objavljenih tekstova pojedinačno po listovima i broj registrovanih stavova subjekata o temama vezanim za Vojvodinu predstavljen je u tabeli koja sledi:

MEDIJ	BROJ TEKSTOVA	BROJ REGISTROVANIH STAVOVA
Blic	33	68
Danas	30	56
Dnevnik	111	179
Kurir	30	56
Mađar so	46	93
Nin	6	10
Novi Magazin	5	18
Politika	30	59
Vreme	3	5
UKUPNO:	294	544

Više od 93 odsto stavova (544) ukupnog broja subjekata registrovanih monitoringom (582) citirano je u vezi sa temama koje se tiču položaja Vojvodine, a oko polovine (288) ih je iznosilo stavove o predlogu Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine, što znači da je taj dokument u novinskim priložima posvećenim pitanjima položaja Vojvodine figurirao kao apsolutno dominirajuća uža tema među 16 registrovanih.

Ukupan broj pojedinačnih stavova izraženih u odnosu na ove uže teme u vezi sa Vojvodinom prikazan je na sledećem dijagramu:

Tematski okvir u odnosu na Vojvodinu

Vojvodina se kao noseća tema tokom mesec dana u analiziranim listovima pojavila u 22 broja, od toga u 20 slučajeva sa temom u vezi sa njenim položajem i ostvarivanjem autonomije i u svim slučajevima, bez razlike, radilo se ili o predloženoj Deklaraciji za zaštitu ustavnog i pravnog položaja APV, ili potonjim protestima protiv vođanske vlade. To je bila noseća tema u „Dnevniku“ 7 puta, u „Mađar sou“ 5, u „Kuriru“ 3 puta, u po dva navrata u „Politici“ i „Danasu“, a jednom u nedeljniku „Nin“. „Blic“ je, dakle, jedini dnevni list koji u periodu monitoringa nije imao Vojvodinu za noseću temu, a među nedeljnicima tema Vojvodine bila je noseća samo u „Ninu“. Na naslovnim stranama se, međutim, Vojvodina u aprilu našla u svim analiziranim listovima, makar kao u vidu najave tekstova, ukupno 51 put.

Žanrovska struktura tekstova posvećenih pitanju položaja Vojvodine je šarolika, ali preko dve trećine priloga čine članci, izjave i vesti. Naslovi tekstova su u većini informativni i neutralni, tipa: „*Stranke u Vojvodini nastavile sukobe*“ („Danas“), ili „*Dan posle mitinga u Novom Sadu rat grafitima i plakatima*“ („Politika“), a ukoliko su naslovi sadržavali vrednosni stav nekih od aktera rasplamsale političke i međustranačke rasprave u najvećem broju slučajeva navođen je istovremeno i nosilac stava, kao na primer: „*Bajatović: Autonomiju upropastila Vlada Vojvodine*“ („Dnevnik“). U manjem broju slučajeva, u naslovima tekstova moguće je bilo u odnosu na zbivanja oko dve najturbulentnije teme (deklaracija i protesti) prepoznati i redakcijski stav, primera radi „*Vratimo se u skupštinu!*“, „*Druga jogurt revolucija*“ („Mađar so“), „*Bruka: Pajtić hoće da otcepi Vojvodinu*“ („Kurir“), „*Deklaracija nije secesija*“ („Novi Magazin“), ili kritički stav autora, kao što je recimo u naslovu „*Revija opasnih nebuloza*“ („Vreme“) ili „*Više od autonomije, manje od politike*“ („Nin“)

Osim zapažanja činjenice da se tema o Vojvodini, njenom položaju i ostvarivanju pokrajinske autonomije našla među nosećim temama u aprilskim brojevima listova na drugom mestu, odmah iza kosovsko-briselske priče, razložno je i postavljanje pitanja u kojoj je meri ne samo političko-stranački, nego i medijski tretman teme o predloženoj vođanskoj deklaraciji poprimio, pored ostalog, ulogu plašta koji na unutrašnjoj sceni ima da pokrije i skrene pažnju sa tada aktuelne dramatičke beogradsko-prištinskih pregovora u Briselu. Ovakvu mogućnost prepoznavali su i komentatori nekih listova: „*Pajtićeva deklaracija je zapravo dar s neba naprednjacima i socijalistima koji bi, da nije bilo tog teksta, morali da objašnjavaju gde se izgubio datum, na kojoj su to tački propali briselski pregovori, kada će se desiti toliko najavljivana rekonstrukcija vlade... Nova vođanska priča je unutar vladajuće koalicije postavila nove, ozbiljne dileme, jer je ona poslužila kao veliki ponton preko kojeg će elegantno izaći iz kosovsko-evropskog čvora... Ili je reč o još jednoj političkoj vrtešci, koja za cilj ima da zaludi medije i građane, dok zabava ne prođe*“ („Nin“, 18. april).

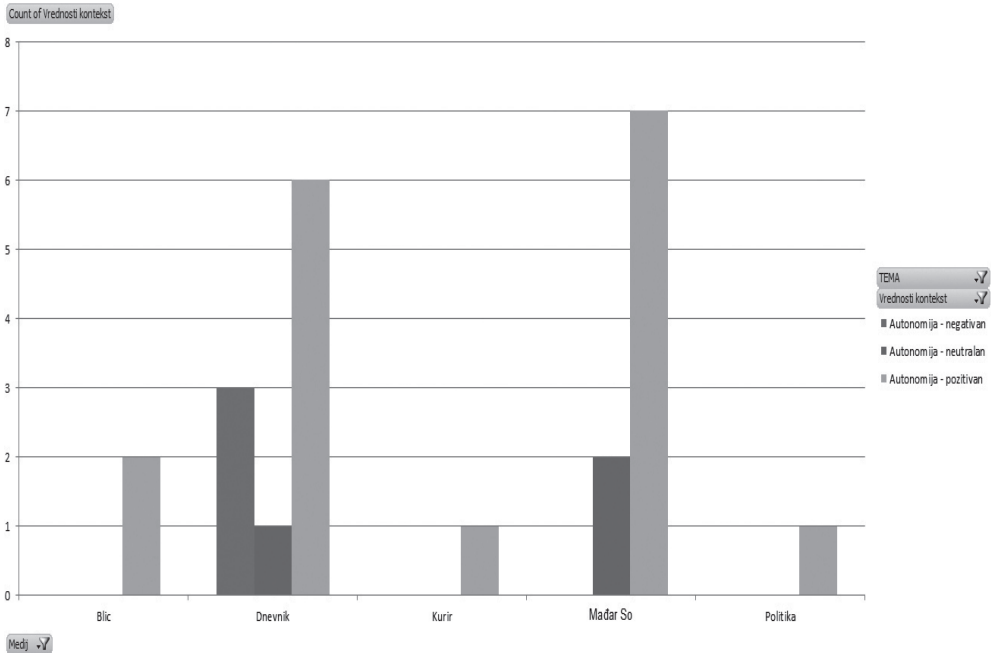
Bilo je i na političkoj sceni ponekih ukazivanja da je sama deklaracija izazvala takve političke strasti „*koje su dokazale da se već počev od druge sekunde ne radi o deklaraciji i ne radi o Vojvodini, nego je to politička borba između dve najveće srpske partije, borba između Demokratske stranke i Srpske napredne stranke*“ (I. Pastor, „Mađar so“). Uvid u objavljene tekstove povodom deklaracije tokom monitoringa, međutim,

pruža dokaze i da su mediji u velikoj meri podlegli međustranačkoj borbi i proizvodnji političkih strasti, oslanjajući se pretežno na pasivno prenošenje uglavnom političkih poruka stranačkih subjekata, uz često izostajanje kritičkog osvrta i analitičkog pristupa u izveštavanju. Karakteristično je, naime, da je predložena deklaracija u prenošenim stavovima u medijima osporavana jedino zbog tajminga njenog pojavljivanja, ili u najboljem slučaju samo zbog jedne njene rečenice, a da čitaocima nisu iznošene argumentovane kritike njenog sadržaja, kao i da su izostali tekstovi koji bi se bavili analizom same sadržine ponuđenog teksta deklaracije i otvarali o tome debatu. Zbog toga se u takvom izveštavanju u velikoj meri izgubila i Vojvodina i deklaracija, a na javnoj sceni ostale uglavnom partijsko-političke strasti, svodeći sve ponajviše na „buku i bes“ (kako glasi i naslov jednog od tekstova u „Politici“).

U toj „buci i besu“, kao argument da je tema vojvođanske deklaracije na domaćoj javnoj sceni poslužila i kao paravan za zbivanja oko aprilskih pregovora predstavnika Beograda i Prištine, a koji su posle više dramatičnih momenata i desete runde pregovora rezultirali parafiranjem međusobnog sporazuma u Briselu 19. aprila, može da posluži i pregled dinamike objavljivanja tekstova povodom Deklaracije o zaštiti ustavnog i pravnog položaja Vojvodine (koja je u Skupštini Vojvodine usvajana tek u maju 2013.) Listovi obuhvaćeni monitoringom, naime, u drugoj dekadi aprila (uoči parafiranja briselskog sporazuma) objavili su ukupno 73 teksta o deklaraciji, da bi broj novinskih priloga sa ovom tematikom u trećoj aprilskoj dekadi bio više nego prepolovljen (ukupno 30 tekstova).

Rezultati monitoringa pokazali su i da su čitaocima posmatranih listova prenošeni pretežno pozitivni načelni stavovi subjekata u odnosu na različite oblike autonomije i samouprave. U ukupno 13 tekstova registrovano je 27 stavova u odnosu na oblike autonomije (pokrajinsku, manjinsku), od kojih 19 u pozitivnom kontekstu, 3 u negativnom, a 5 u neutralnom kontekstu. Sužavajući ovo na plasirane načelne vrednosne stavove u odnosu na autonomiju Vojvodine, u ukupno 9 tekstova registrovano je 14 stavova u pozitivnom kontekstu, 4 u neutralnom, a 3 u negativnom. Jedini list koji je u posmatranom periodu objavio stavove sa negativnom konotacijom u odnosu na vojvođansku autonomiju je „Dnevnik“. U nedeljnicima su registrovana četiri stava u odnosu na autonomiju Vojvodine (2 u pozitivnom kontekstu u „Novom Magazinu“ i po jedan neutralan u „Ninu“ i listu „Vreme“).

Struktura registrovanih vrednosnih stavova prema različitim oblicima autonomije u dnevnim listovima prikazana je na dijagramu koji sledi:

Samo tri događaja – zbivanja oko Razvojne banke Vojvodine, predlaganje Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava APV i protesti protiv vojvođanske vlade – koji su snažno uzburkali javnu političko-partijsku scenu bila su i povod za medijsko prenošenje ukupno 480 vrednosnih stavova različitih subjekata u analiziranim listovima, što predstavlja čak 88% svih registrovanih stavova plasiranih o pitanjima vezanim za Vojvodinu. Na osnovu ovoga može se zaključiti da izveštavanje o temama vezanim za Vojvodinu nije u fokusu medijske pažnje, odnosno da je ono skromno zastupljeno ukoliko se ne radi o „incidentnim“ događajima kao povodima.

FINANSIJE

Epilog sudbine Razvojne banke Vojvodine, njeno gašenje, pokretanje stečajnog postupka u njoj početkom aprila i njeno preuzimanje od strane Poštanske štedionice, te posledično i upitanost kakva će biti sudbina Tesla banke u Hrvatskoj, u kojoj pokrajina Vojvodina ima osnivačku ulogu, nametnuli su da tema finansija, odnosno bankarstva postane jedna od tri najzastupljenije teme u napisima vezanim za Vojvodinu.

O Razvojnoj banci Vojvodine i Tesla banci objavljen je u analiziranim listovima ukupno 21 tekst, što čini 7% od ukupno objavljenih tekstova o Vojvodini. U žanrovskom smislu su to pretežno članci (9) i vesti (8), većina ih je informativna u vezi sa aktuelnim događajima, ili se prenose komentari različitih subjekata, a vrednosni kontekst ovih

stavova je pretežno ili negativan ili neutralan. Nedeljnici „Nin“ i „Novi Magazin“ potrudili su se ipak da povodom RVB i nagomilanih gubitaka objave analitičke članke.

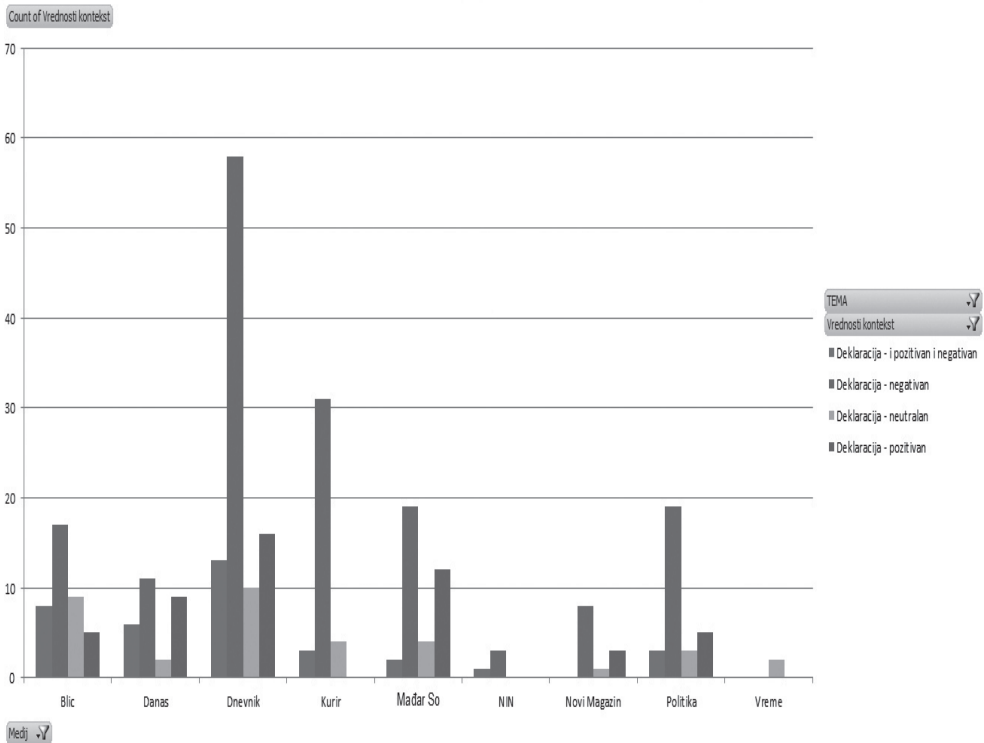
Imajući u vidu da je u tom periodu klupko oko razjašnjavanja zbivanja u vezi sa Razvojnou bankom Vojvodine tek započelo, mnoga su moguća pitanja u vezi sa njima, pa i uloge „vojvođanskog faktora“ u njima, prirodno, ostala još bez odgovora. Na to je, pored ostalog, ukazao i komentator „Mađar soa“, navodeći: „*Potpuno je sigurno da stranački kredit nije bio jedini koji je Razvojnu banku doveo u bankrot. Nije čak bio ni poslednja kap u čaši. Provera poslovanja banke mogla bi da obelodani još bezbroj iznenađenja. Pitanje je samo da li ćemo od njih saznati bilo šta, ili ćemo morati da se zadovoljimo time da će nekoliko ljudi biti uhapšeno i da će od njih jedan ili dvoje eventualno i biti osuđeni. Možemo biti sigurni i u to da će o ovome odlučiti politički interesi i to je u celoj priči valjda najtužnije...*“

DEKLARACIJA

Preko polovine (160) od ukupno registrovana 294 teksta posvećenih pitanju položaja Vojvodine odnosi se na Deklaraciju o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine koju je predložila vojvođanska vlada, a polovina svih vrednosnih stavova (288) registrovanih ukupnim monitoringom o temama regionalizacije, decentralizacije i položaju Vojvodine (582) odnosi se upravo na taj ponuđeni dokument. Ovim je ovo apsolutno najdominantnija tema u izveštavanju aprilskih brojeva listova o temama obuhvaćenim monitoringom, a na naslovnim stranama našla se ukupno 28 puta, što se odnosi na sve analizirane dnevne listove, kao i na nedeljnik „Nin“.

O dokumentu koji je proizveo oštru političku konfrontaciju na javnoj sceni, podelio mišljenja i doveo do usijane međustranačke polarizacije, čitaocima analiziranih listova plasirani su pretežno negativni vrednosni stavovi. U ukupnom zbiru prenetih stavova 167 ili preko polovine (58%) čine negativni stavovi, 50 plasiranih stavova (nešto preko 17%) su u pozitivnom kontekstu, a 35 u neutralnom, odnosno 36 i u pozitivnom i u negativnom, što u oba slučaja čini nešto preko 12%. Gledajući pojedinačno, među vrednosnim stavovima u odnosu na deklaraciju u svim su listovima bili najbrojniji stavovi u negativnom kontekstu, izuzev u nedeljniku „Vreme“ u kojem su plasirani samo neutralni stavovi. U listu „Kurir“ nije registrovan nijedan pozitivan stav u odnosu na deklaraciju, kao ni u „Ninu“, a u ovom nedeljniku nije prenet ni jedan stav u neutralnom kontekstu. Posmatrano pojedinačno po listovima, osim u dnevnicima „Blic“ i „Danas“ i nedeljniku „Vreme“, broj plasiranih negativnih stavova u odnosu na deklaraciju veći je nego zbir svih ostalih prenetih vrednosnih stavova (pozitivan, neutralan i pozitivan i negativan).

Struktura plasiranih vrednosnih stavova u odnosu na deklaraciju u analiziranim listovima prikazana je na dijagramu koji sledi:

O ovoj temi koja je duboko podelila ne samo političku javnost, nego i mišljenja običnih građana – što je pokazala i anketa objavljena u „Blicu“, u kojoj su na pitanje građanima da li podržavaju predlog deklaracije odgovori bili sledeći: DA (39,8%), NE (46,3%), Uglavnom DA (5,4%), Nemam stav (8,3%) – analiza strukture plasiranih vrednosnih stavova u posmatranim listovima pokazuje da su građanima-čitaocima o ovoj temi dominantno plasirani vrednosni stavovi političara-stranačkih subjekata i njihovih partnera na vlasti (88,5%), a da (pored dva registrovana stava političkih pokreta i udruženja) među objavljenim vrednosnim stavovima svega 10,76% ili 31 potiče iz preostale ne-stranačke, civilne sfere. Karakteristično je i da su najmanje plasirani vrednosni stavovi nezavisnih stručnjaka (ukupno svega sedam registrovanih stavova ili 2,43%).

Struktura subjekata čiji su vrednosni stavovi u odnosu na deklaraciju prezentovani pokazuje da su temi oko koje su bili izrazito konfrontirani pripadnici pokrajinske vladajuće koalicije, sa jedne, i republičke i novosadske vladajuće koalicije sa druge strane, da je posredstvom posmatranih medija građanima u odnosu na deklaraciju preneto za trećinu više stavova članova republičke i novosadske vladajuće koalicije koji su iznosili pretežno negativan stav, nego članova pokrajinske vladajuće koalicije, čija je vlada stajala iza predloženog dokumenta.

Brojnost registrovanih stavova po ovoj podeli prikazana je na sledećoj tabeli:

SUBJEKTI O DEKLARACIJI	BROJ STAVOVA
Stranke pokrajinske vladajuće koalicije	105
Stranke republičke i novosadske vladajuće koalicije i njihovi koalicioni partneri	136
Ostale stranke	14
Ostali politički pokreti i udruženja	2
Nestranački subjekti	31
UKUPNO:	288

Posmatrajući pojedinačno prema političkim strankama (u slučajevima kada su subjekti identifikovani kao pripadnici pojedinačnih političkih partija) rezultati pokazuju da su između dve najveće političke stranke (Srpska napredna stranka i Demokratska stranka) koje su bile i stožer *pro-contra* sučeljenih stavova o deklaraciji, pripadnici SNS-a bili nadmoćno više citirani u posmatranim medijima (62 puta) nego pripadnici DS-a (39 puta).

Strukturu subjekata pojedinačno po političkim strankama i njihovih plasiranih vrednosnih stavova o deklaraciji predstavlja tabela koja sledi:

POLITIČKA STRANKA	UKUPAN BROJ STAVOVA	POZ.	NEG.	NEUTRAL.	I POZ.I NEG.
DS	39	31	1	5	2
DSS	19	0	19	0	0
JS	2	0	2	0	0
LDP	9	4	2	0	3
LSV	24	7	2	1	14
Nova stranka	1	0	1	0	0
Nova Srbija	2	0	2	0	0
Pokret socijalista	3	0	3	0	0
PUPS	1	0	1	0	0
SNS	62	0	60	2	0
SPO	3	0	2	0	1
SPS	28	0	28	0	0
SRS	4	0	2	2	0
SVM	37	0	7	15	15
URS	9	0	9	0	0
UKUPNO:	243	42	141	25	35

Karakteristično je da je u plasiranim negativnim stavovima i osporavanjima deklaracije priroda kritike praktično isključivo vezana za tajming pojavljivanja predloga tog dokumenta, ili su u njihovoj prirodi apstraktne, odnosno neargumentovane optužbe za separatizam vojvođanske vlade, odnosno njenog predsednika. Primera radi: *“Potpuno je očigledno da je reč o sinhronizovanom spoljnom i unutrašnjem udaru na Srbiju i da je Pajtić poluga spoljnih sila za unutrašnju destabilizaciju Srbije.”* (P. Petković, DSS)... *„Vlada Vojvodine i Bojan Pajtić pažljivo su birali trenutak za podnošenje Deklaracije i izabrali dan u kojem država mora definisati svoju strategiju oko Kosova i Metohije, sa dodatno uznemirujućom simbolikom datuma održavanja sednice Skupštine na kojoj privatni vlasnici Vojvodine žele da se o njoj raspravlja – 10. april, dan nastanka jedne od najmonstruoznijih fašističkih tvorevina tokom Drugog svetskog rata“* (I. Mirović, SNS)... *„Deklaracija je nepotrebna i inicirana u pogrešno vreme“* (M. Dinkić, URS)... *„Pajtić hoće svađu sa Srbijom, i to baš sad, kad smo na istorijskoj prekretnici“* (D. Bajatović, SPS)... *„Ako predsednik takozvane Vlade Vojvodine zakaže sednicu u ovakvom momentu i na dan nastanka NDH, počinjem da sumnjam u poštenje i namere predlagača deklaracije o Vojvodini“*, *„kao da postoji neka organizovana akcija i da se hijene nekako skupljaju sa svih strana i misle da je Srbija ranjena“* (T. Nikolić)... Ili, recimo: *„Ovo je prvo javno priznavanje secesionističkih težnji dela DS koji vodi Pajtić“* (G. Knežević, SNS)... *„Tači udara sa jedne, a Pajtić sa druge strane“*: *„To je najjasnija pretnja separatizmom koja je ikad došla iz Vojvodine. Pajtić se tim najavama pridružio na isti način na koji su nekad komunistički funkcioneri Vojvodine i Kosova sarađivali u nameri da se Srbija baci na kolena i razbije“* (M. Jovanov, DSS)... *“Za nas je ova deklaracija par ekselans promocija separatizma u Vojvodini”* (Ž. Obradović, SPS)...

U medijski plasiranim negativnim vrednosnim stavovima najžešćih kritičara deklaracije, međutim, nisu registrovane kritike u odnosu na njen sadržaj. One su u izvesnoj meri i to u odnosu na jednu njenu rečenicu iznosili pojedini subjekti koji su prema dokumentu iznosili pozitivan i negativan stav. Primera radi: *„Za LSV je tekst deklaracije prihvatljiv ako ostane rečenica: ‘Autonomija Vojvodine je istorijsko i prirodno pravo njenih građana i njihovom voljom Vojvodina je u sastavu Srbije’... Ako se ona izbacila, deklaracija se svodi na to da Vojvodina ima problem što ne može da bira tri direktora“* (LSV)... ili *„Ukoliko u tekstu deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava Vojvodine bude ostala rečenica da je Vojvodina voljom njenih građana u sastavu Srbije, onda SVM taj dokument nikada neće izglasati...“* (I. Pastor, SVM). Nosioci balansiranih kritičkih stavova (i pozitivno i negativno), osim te jedne sporne rečenice, eventualno još jedne (*„Problemi s poštovanjem ustavnih i zakonskih prava Vojvodine nisu počeli prošle godine, već traju od 2007. godine, pa je pokrajina od tada ostala uskraćena za oko 70 milijardi dinara sredstava za kapitalne investicije“* – I. Pastor) u pogledu sadržaja teksta deklaracije iznosili su uglavnom načelne primedbe koje su se ponajviše ticale njene učinkovitosti, ili motiva za njeno pojavljivanje. Tipa: *„Deklaracija je udovoljavanje forme, pri čemu pravog sadržaja nema... Treba uvideti da to veliko deklarativno politiziranje, fraziranje velikih rečenica više nije put kojim se može ići“* (I. Pastor, SVM) ili *„Ne mogu da verujem da neko može da shvati Deklaraciju u kojoj se neko obraća rukovodstvu ove zemlje da se drži*

Ustava, za koji su isti ti ljudi poimence glasali pre sedam godina – kao separatizam. Dakle, smatrati to separatizmom je odmakla faza ludila... Štetna je zbog toga jer se neodgovorno verovatno najkrupnija tema u Srbiji – a to je Vojvodina – bagatelno traći na pravljenje odbrambenog sistema oko neuspeha projekta Razvojne banke Vojvodine i drugih ekonomskih projekata“ (N. Čanak, LSV). Takođe, isti subjekti su još iznosili i zamerke zbog toga što DS nije konsultovala svoje koalicione partnere, SVM i LSV, u pisanju deklaracije.

Među prezentovanim pozitivnim stavovima u odnosu na predloženu deklaraciju najčešće su plasirane tvrdnje da „u predlogu deklaracije nema niti jednog slova koje upućuje na nekakav separatizam“ (M. Vrebalov, DS)... „Teška muka nas je naterala na ovakav potez. U mnogo navrata smo ukazivali na probleme koji su iskršavali, ali su rezultati tih ukazivanja bili veoma slabi. Da se razumemo, u Srbiji je, nažalost, svaki trenutak politički osetljiv trenutak... Velika većina građana jasno vidi da se ta prava ne poštuju i povređuju. Deklaracija će ozbiljno upozoriti na to da nepoštovanje načela autonomije, ustavnih i zakonskih rešenja, slabi pravnu državu i evropsku demokratsku praksu“ (B. Pajtić, DS)... „Uostalom, sama logika i suština tog dokumenta jeste da se harmonizuju odnosi između republičke vlasti, pokrajinske vlasti i lokalnih samouprava na poslovima poštovanja Ustava, zakona i utvrđenih procedura“ (B. Novaković, DS)...

Među nosiocima neutralnih vrednosnih stavova, analitičarima i nezavisnim posmatračima, povodom deklaracije ukazivano je, pored ostalog, da „tako formulisana liči na bogojavljenjsku vodicu, od koje nema ni koristi ni štete“ (J. Komšić)... „Rezolucija o autonomiji Vojvodine, plasirana u najnezgodnijem mogućem trenutku, nesrećna je politička greška Bojana Pajtića, za koju on već plaća političku cenu, i kao takvu je treba razumeti. No, ne treba videti separatizam tamo gde ga nema. Onaj ko traži poštovanje Ustava i zakona ne može biti separatista“ (J. Bakić)... „Osporava se pravo vojvođanskih vlasti da se pozivaju na svoja prava i još više da se pozivaju na razloge zbog kojih uopšte postoji autonomija Vojvodine i prava koja iz nje proističu... ne raspravlja se o kršenju prava, već o tome zašto se ona uopšte spominju i zašto se zahteva da se ona poštuju?“ („Novi Magazin“)... „Trenutak u kojem je predsednik Vlade Vojvodine (koja je sa samog državnog vrha nazvana ‘takozvanom’!) optužen za ‘razbijanje države’ a legitimna politička inicijativa pokrajinske vlasti dovedena u nebuloznu kvazivezu ne samo sa Kosovom (saplitanje Vojvodine Kosovom većiti je miloševićevski trik) nego ni manje ni više sa danom osnivanja NDH (!) označava prelom nakon kojeg se vrlo teško može nazad“... „Iako se sadržajem Deklaracije o zaštiti prava Vojvodine neće baviti niko od njenih žestokih kritičara, ni pre, ni na samom mitingu od 12. aprila, osim što će je mitingaši diskvalifikovati kao ‘politički pamflet’ – valja primetiti da u njoj nijedan pravnik ne može naći doista ništa ‘protivustavno’...“ („Vreme“).

Uvid u objavljene tekstove pokazuje da ni u medijima nema analitičkih članaka koji bi se bavili sadržajem same deklaracije. U žanrovskoj strukturi priloga povodom deklaracije, inače, preovlađuju članci (64), slede izjave (32) i intervjui (19), ali je

mahom izostao analitički pristup u člancima, koji se većinom oslanjaju na pasivno prenošenje stavova i komentara različitih subjekata, eventualno uz citiranje nekih delova predložene deklaracije. Mediji nisu otvarali ni širu debatu posvećenu samom sadržaju dokumenta koji je izazvao toliko političke bure na javnoj sceni. Simptomatičan može biti, recimo, primer kada novinar u intervjuu sagovorniku postavlja pitanje „*Na koji način Vojvodina može da se izbori da dobije ono što je Ustavom dato, a sada, kako se tvrdi, uskraćeno?*“ (podv. aut.), a da istovremeno u istom listu („Nin“) nije bilo i novinarskog pokušaja da se takva tvrdnja i istraži. Na osnovu svega, može se zaključiti da mediji načinom izveštavanja o ovoj temi, oslanjanjem pretežno na vrednosne ocene političara-stranačkih subjekata i skromnim odmicanjem od tematskog okvira kojeg su nametnuli političari (sporni datum, prikriveni motivi), nisu u dovoljnoj meri bili na visini svog profesionalnog zadatka, čime su u dobroj meri podlegli tada aktuelnoj proizvodnji političkih strasti na javnoj sceni povodom ovog dokumenta.

Svi analizirani dnevni listovi, kao i nedeljnici „Nin“ i „Vreme“, objavili su i komentare povodom predložene deklaracije (ukupno 13), a jedino „Novi Magazin“ nije imao komentar posvećen isključivo toj temi. Novinarski stavovi autora različitih tekstova registrovani su u odnosu na deklaraciju većinom su u negativnom vrednosnom kontekstu (9 od ukupno 14 novinarskih autorskih stavova).

Najveći broj tekstova povodom deklaracije objavio je „Dnevnik“ (59), ostali dnevni listovi imali su manje od polovine tog broja (između 17 i 22). „Nin“ se ovom temom bavio u 3 teksta, „Novi Magazin“ u 2, a „Vreme“ u jednom tekstu. Struktura prezentovanih vrednosnih stavova o deklaraciji u listovima pokazuje da su u prenošenju stavova stranačkih subjekata listovi „Blic“, „Danas“ i „Mađar so“, kao i nedeljnici težili uravnoteženijem plasiranju konfrontiranih stavova pripadnika republičko-novosadske vladajuće koalicije i pokrajinske sa druge strane, odnosno stavova SNS-a i DS-a, dok je u izveštavanju „Politike“, „Dnevnika“ i „Kurira“ izrazita prednost data stavovima pripadnika republičke i novosadske vladajuće koalicije, odnosno SNS-u, gledano pojedinačno po strankama. U dnevnicima „Blic“, „Danas“ i „Mađar so“ blagu prednost u prezentovanju stavova imali su predstavnici pokrajinske vladajuće koalicije, ali su posmatrano pojedinačno po političkim strankama SNS i DS dobile ravnopravan tretman.

Brojčana struktura plasiranih vrednosnih stavova o deklaraciji u ovom pogledu pojedinačno po listovima predstavljena je na tabeli koja sledi:

MEDIJ	UKUPAN BROJ STAVOVA	REPUBLIČKA I NS KOALICIJA	POKRAJINSKA KOALICIJA	SNS	DS
Blic	39	15	18	6	7
Danas	28	8	11	5	5
Dnevnik	97	55	31	20	11
Kurir	38	22	9	11	3
Mađar so	38	14	18	7	7
Politika	30	16	11	10	4
Nin	4	1	2	1	0
Novi Magazin	12	5	5	2	2
Vreme	2	0	0	0	0
UKUPNO:	288	136	105	62	39

Posmatrano poimenično, najviše puta se, u ukupnom zbiru, o Deklaraciji o položaju Vojvodine posredstvom analiziranih listova oglašavao Ištvan Pastor (SVM), što je objašnjivo činjenicom da je on na funkciji predsednika Skupštine Vojvodine. U posmatranim listovima registrovano je ukupno 34 citiranja njegovih vrednosnih stavova u odnosu na deklaraciju, a oni su pretežno ili u neutralnom kontekstu, ili i u pozitivnom i u negativnom.

Na drugom mestu po učestalosti prenošenja stavova o deklaraciji poimenično je Igor Mirović (SNS), koji je citiran 26 puta, sledeći je Dušan Bajatović (SPS) sa 19 vrednosnih stavova, zatim Bojan Pajtić (DS) sa 18 citiranih stavova, posle njega Bojan Kostreš (LSV) sa 16 citata i Miloš Vučević (SNS), šesti na ovoj skali, sa 14 prenetih stavova.

Među svim registrovanim subjektima, Ištvana Pastora poimenično najučestalije su citirali „Blic“, „Dnevnik“ i „Mađar so“. U listu „Danas“ je poimenično najučestalije prezentovan stav Bojana Pajtića. U dnevnicima „Kurir“ i „Politika“ najviše je poimenično citiran Igor Mirović.

PROTEST

Tema protesta protiv Vlade Vojvodine i njenog predsednika Bojana Pajtića (protestni miting „STOP razbijanju Srbije“, održan 12. aprila u Novom Sadu i potonji zahtevi za ostavkom i raspisivanjem vanrednih pokrajinskih izbora, uz prikupljanje potpisa pod odgovarajuću peticiju) bila je na naslovnicaama praktično svih listova, a u devet navrata bila je to i noseća tema brojeva. Ukupno je sa ovom tematikom objavljeno 78 tekstova, što predstavlja više od četvrtine svih tekstova posvećenih Vojvodini koji su obuhvaćeni monitoringom. U njima je u zbiru registrovano 162 vrednosna stava u odnosu na ovu tematiku, što predstavlja oko 30% svih detektovanih stavova koji se odnose na tematiku Vojvodine. Ovim je tema protesta protiv vojvođanske vlade, posle Deklaracije o položaju Vojvodine, postala druga najdominantnija u izveštavanju listova o Vojvodini.

I za temu protesta, pozivanja pokrajinskog premijera na povlačenje predložene deklaracije i ostavku, kao i na raspisivanje vanrednih izbora u Vojvodini, karakteristično je ne samo to što je ona bila povod značajne konfrontacije na javnoj sceni i rasplamsavanja međustranačkih političkih strasti, nego i to što je preko tri četvrtine stavova plasiranih čitaocima putem posmatranih medija dolazilo iz redova političara-stranačkih subjekata. Takođe, u mnogo značajnijem obimu prenošeni su stavovi pripadnika republičke i novosadske vladajuće koalicije koji su zahtevali ostavku i raspisivanje vanrednih izbora, nego pripadnika vojvođanske vlasti, čiji je odlazak tražen. U izveštavanju listova su sa 24 odsto zastupljeni svi nestranački stavovi (nevladine organizacije, udruženja, nezavisni stručnjaci i intelektualci, novinari).

Brojčana zastupljenost prezentovanih stavova povodom protesta po stranačko-koalicionalnoj strukturi predstavljena je na tabeli koja sledi:

SUBJEKTI O PROTESTU	BROJ STAVOVA
Stranke pokrajinske vladajuće koalicije	42
Stranke republičke i novosadske vladajuće koalicije i njihovi koalicioni partneri	75
Ostale stranke	6
Nestranački subjekti	39
UKUPNO:	162

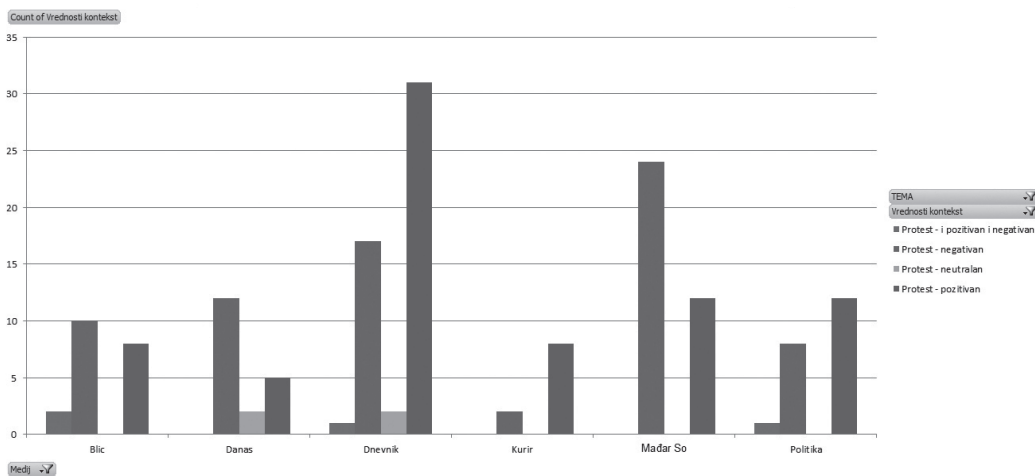
O pitanjima zaokruženim temom protesta prezentovani vrednosni stavovi bili su u potpunosti podeljeni. Tako je u ukupnom zbiru objavljenih stavova u posmatranim medijima građanima novinskim sadržajima emitovano 76 stavova o protestima sa negativnom konotacijom, 78 sa pozitivnom, a registrovana su i po četiri stava u neutralnom, odnosno i u pozitivnom i negativnom kontekstu.

U međustranačkoj polarizaciji, stavovi u odnosu na protest u pozitivnom kontekstu odnosili su se pretežno na ukazivanja na njihovu legitimnost. Primera radi: „*Nadam se da će neki ljudi razumeti da su protesti i okupljanja legitiman način političke borbe*”... „*A kako to rušimo ustavni poredak? Tako što se pridružujemo nekom skupu. Jesu li to zabranjeni skupovi po Ustavu Srbije, ili po Ustavu ne smete da kritikujete rukovodstvo AP Vojvodine, ne smete da im kažete ništa, ne smete da održite javni skup?*” (A. Vučić, SNS)... „*Vlada Pajtića je odavno izgubila legitimitet i dovela građane Vojvodine na ivicu siromaštva*” (NS)... „*Protest je prilika da se stvori nacionalni i građanski blok protiv daljeg raspadanja i rasturanja države Srbije*” (Sanda Rašković-Ivić, DSS)... „*Građani dolaze da mirnim putem ostvare svoje legitimno pravo da se raspišu novi pokrajinski izbori*” (P. Petković, DSS)... „*Danas sve može da bude predmet kritike, može da se protestuje protiv svakog, samo su, izgleda, vojvođanska vlast i Bojan Pajtić nedodirljivi i samo oni predstavljaju većinu i nesmenjivu vlast*” (V. Koštunica, DSS)...

Sa druge strane, nosioci partijskih negativnih stavova u odnosu na protest kritikovali su pokušaj izvođenja politike iz institucija na ulicu: „*Prava namera organizatora mitinga je nasilno rušenje pokrajinske vlasti*” (A. Jerkov, DS)... „*To su zapravo pozivi na linč predstavnika pokrajinskih organa... Oni koji organizuju ovaj miting očigledno imaju drugi cilj, koji podseća na scenario 'jogurt-revolucije'. A podsetiću na to da je tom 'jogurt-revolucijom' započelo zlo koje se proširilo celim Balkanom devedesetih godina... Ne mogu naprednjaci i socijalisti uličnim protestima da smene Vladu Vojvodine. Ona je formirana na osnovu izborne volje građana i trajaće dok god birači glasaju za DS i njene koalicione partnere*” (M. Vasin, DS)... „*Podstaknuta je atmosfera linča, ali istorijsko iskustvo koje je usledilo posle 'jogurt revolucije' toliko je stravično da ne verujem da je moguće da većina građana ove zemlje ikada ponovo nasedne na istu matricu... Ovo je pokušaj vladajuće koalicije u Srbiji da skrene pažnju sa loše politike prema Kosovu i Evropskoj uniji*” (B. Pajtić, DS)... „*S ovakvim mitingašenjem i pravljenjem atmosfere linča teraju se i postojeći investitori iz Srbije, a o novima da i ne govorim*” (G. Ješić, DS)... „*Mitingom je povređeno dostojanstvo Vojvođana, kada su na njemu tvrdili da imaju njihovu podršku*” (A. Paljov, LSV)...

Posmatrajući izveštavanje pojedinačnih listova o ovoj temi, može se zapaziti da nedeljnici („Novi Magazin“ i „Vreme“) nisu o njoj prenosili stavove predstavnika političkih partija. U prenošenju polarizovanih vrednosnih stavova u odnosu na protest uočljivo je da je u listovima „Danas“ i „Mađar so“ plasiran veći broj stavova u negativnom kontekstu o protestima, a da su „Politika“, a naročito „Kurir“ i „Dnevnik“, prenosili pretežno pozitivne stavove o protestu protiv vojvođanske vlade.

Struktura plasiranih vrednosnih stavova o protestu u dnevnim listovima prikazana je na sledećem dijagramu:

Gledano pojedinačno po političkim strankama, u izveštavanju listova obuhvaćenih monitoringom u ukupnom zbiru stavovi predstavnika SNS-a o protestu citirani su više puta (42) nego stavovi članova DS-a (34). Poimenično, po zbirnom rezultatu, o protestima je najviše prenošen stav Miloša Vučevića (13), zatim Dušana Bajatovića (SPS) i Igora Mirovića (SNS), dok su Aleksandar Vučić (SNS) i Bojan Pajtić (DS) o ovoj temi ukupno citirani po 9 puta.

U odnosu na temu protesta, stavovi nestranačkih subjekata, sa učešćem od 24% prenošeni su u većoj meri nego o ostalim temama u vezi sa položajem Vojvodine (15,4%), a, pored civilnih organizacija i udruženja, uočena je i veća zastupljenost stavova nezavisnih stručnjaka i intelektualaca, kao i samih novinara, nego prilikom izveštavanja o ostalim temama.

Pretežni deo stavova iz nestranačke sfere bio je sa negativnom konotacijom. Primera radi: „Imali smo miting, imali smo buđenje ekstremističkih pokreta kojima je dat legitimitet na tom skupu, iako su neki od njih i zabranjeni. Imamo populističku borbu protiv izmišljenog vojvođanskog separatizma, a u senci svega je kosovsko pitanje. Istovremeno, tu je i ekonomska beda kojom se niko ne bavi. Unet je nemir u Vojvodinu i dolazi do homogenizacije suprotstavljenih tabora i polarizacije javnosti. Zato postoji velika opasnost da sukob dva nivoa vlasti i političkih aktera, koji je prenet na ulice, preraste u nasilje koje bi imalo nesagledive posledice” (A. Popov)... „Jogurt broj dva... nije uspeo na premijeri, bar kada su pitanju proklamovani ciljevi“ (Vreme)... „Prikupljanje potpisa je psihološki efekat kojim se želi kompenzovati nedostatak podrške u pokrajinskom parlamentu. U demokratiji to ne ide, to nije put da se učine simetričnom vlade u Pokrajini i u Republici” (V. Goati)... „Mislim da bi danas u celoj Srbiji, a to znači i u Vojvodini, bilo pametnije da se vlasti bave problemima s kojima smo suočeni, a ne izborima” (T. Varadi)... „Činjenica da je većina učesnika

protesta došla iz Beograda i unutrašnjosti govori da Novosađani i Vojvođani ne žele da im neko srbuje pod prozorom i da je raspoloženje slično onom u vreme izbora – kada je Pajtić osvojio apsolutnu većinu” (Blic)... „Urušavanje, nacionalistička histerija i suprotstavljeni odnos započeli su 1988. sa tadašnjom jogurt-revolucijom, Gazimestanom, sa Ušćem, sa Osmom sednicom i ostalim događajima, da bi se nastavili sa ratovima, porazima, urušavanjem. Nikako zemlja da dobije onaj snažan zamah koji bi je istrгнуo iz tog đavolskog kruga i zbog toga, čim stigne do određenog nivoa, slično gramofonskoj igli, skoči unazad pet, deset, dvadeset ili baš 25 godina i kreće ista pesma. Nama je, međutim, ova pesma već jako dosadila, bilo bi dobro promeniti ploču. Ili razbiti gramafon”. (Mađar so)... „Ne, nije se to Pajtić promenio, nego se suštinski i tektonski promenio politički pejzaž u kojem deluje, a u kojem se Vojvodina kao autonomna struktura naprosto pokazuje kao slepa mrlja, sistemski neodrživ entitet: čim je Vojvodina bilo šta i bilo koliko više od Skoro Ničega (kakva je politički bila devedesetih, postojeći samo kao sasvim prazna ljuštura), udari se u kuknjavu kako je i to i mnogo i previše, i kako evo samo što se nije o’cepila. To što je ta priča otvoreno idiotska uopšte ne znači da nije dovoljno prijemčiva za određenu ‘ciljnu grupu’. Drugim rečima, ‘sistem’ koji se u Srbiji re-uspostavlja naprosto odbacuje Vojvodinu (ali ne i njenu teritoriju!) kao što neki organizam odbaci donirani bubreg ili veštačko srce.“ („Vreme)...

Novinski sadržaji povodom protesta zauzeli su značajan prostor, često i na po više strana, tekstovi su često opširni, ilustrovani fotografijama (posebno sa novosadskog mitinga) i objavljeni na „udarnim“ stranama političkih rubrika. Žanrovski su u zbiru i ovde dominirali članci i izjave, objavljeno je i ukupno sedam komentara. Registrovani stavovi samih novinara-autora različitih tekstova povodom protesta preovlađujuće su u negativnom kontekstu („Vreme“, „Novi Magazin“, „Mađar so“, „Blic“, „Danas“).

Dok u nedeljnicima nisu registrovani vrednosni stavovi stranačkih subjekata u vezi sa protestima, u izveštavanju dnevnika „Danas“, „Blic“ i „Mađar so“ uočljiva je tendencija uravnoteženog predstavljanja stavova pripadnika republičke i novosadske vladajuće koalicije sa jedne, i pokrajinske sa druge strane, ili stavova članova SNS-a i DS-a. Za razliku od njih, „Dnevnik“, „Kurir“ i „Politika“ naglašeno su prednost dale prezentovanju stavova iz republičke i novosadske vladajuće koalicije, odnosno SNS-a.

Brojčana struktura plasiranih vrednosnih stavova o protestu u ovom pogledu pojedinačno po dnevnim listovima predstavljena je na tabeli koja sledi:

MEDIJ	UKUPAN BROJ STAVOVA	REPUBLIČKA I NS KOALICIJA	POKRAJINSKA KOALICIJA	SNS	DS
Blic	20	8	7	6	6
Danas	19	5	5	5	5
Dnevnik	51	32	11	17	8
Kurir	10	8	2	4	2
Mađar so	36	11	11	5	8
Politika	21	11	6	5	5
UKUPNO:	157	75	42	42	34

O broju prisutnih na protestnom mitingu održanom u Novom Sadu 12. aprila mediji su različito izvestili. Kurir“ je naveo „pola Vojvodine“ i 30.000 ljudi, „Danas“ 15.000 ljudi, „Blic“ od 5.000 do 20.000, a citira se i D. Bajatović, koji procenjuje da je bilo 50.000 učesnika. „Dnevnik“ i „Mađar so“ izvestili su „prema proceni policije“ 30.000 ljudi, „Vreme“ navodi da je miting „rešilo da poseti između 10.000 i 30.000 ljudi“, uz opasku na margini da je „procena vrlo široka“, dok u „Politici“ nije bilo procene učesnika protestnog skupa.

Nakon novosadskog mitinga, u listu „Dnevnik“ (koji je sa tog događaja izveštaj novinara objavio pod karakterističnim naslovom „*Vojvodina rekla NE razbijanju Srbije*“) zabeleženi su i pojedini klasični oblici cenzure. Pored već pominjanih primera gušenja slobode mišljenja i nezavisnog novinarstva, onemogućavanjem dvojici kolumnista tog lista da u njemu objave svoje tekstove o temi novosadskog protesta, u izveštavanju „Dnevnika“ „cenzurisan“ je čak i izvestilac Evropskog parlamenta za Srbiju Jelko Kacin. Tako, za razliku od „Politike“, koja 28. aprila objavljuje izvode iz intervjua Kacina Tanjugu, u kojima se, pored ostalog, navode i njegove reči da je „*Vojvodina odavno talac ili kolateralna šteta odlaska Kosova iz Srbije*“, te da je „*ovo što se dešavalo (povodom deklaracije) poslednjih nedelja stranputica Srbije*“, u „Dnevniku“ postupaju drugačije. „*To treba zaustaviti. O budućem statusu Vojvodine nije moguće raspravljati na ulici. To treba institucionalizovati. Neke reakcije, posebno centralnih vlasti, bile su preterane, u funkciji nekih drugih političkih potreba pojedinih stranaka*“ – prenela je još „Politika“, dok istog dana u tekstu u pokrajinskom listu „Dnevnik“, koji je takođe preneo deo Kacinovog intervjua, ni rečju nisu prezentovane njegove ocene o zbivanjima u Vojvodini.

ZAKLJUČAK

Pitanje Vojvodine, njenog položaja i ostvarivanja njene autonomije i u medijskoj sferi se pretežno shvata kao monopol političkih partija, tema svedena mahom na „incidentna“ pitanja i sticanje političkih poena, umesto njegovog doslednog i jedinstvenog shvatanja kao pitanja demokratije.

Ovo se može zaključiti na osnovu većine novinskih sadržaja obuhvaćenih monitoringom, fokusiranja medijske pažnje prema Vojvodini pretežno povodom incidentnih događaja, oskudnog tematskog pluralizma, predominacije političara i partija kao nosilaca vrednosnih stavova, skromnog prezentovanja mišljenja stručne javnosti, civilne sfere, nezavisnih intelektualaca, pa i samih građana, kao i na osnovu nedovoljne zastupljenosti analitičkog, istraživačkog i kritičkog pristupa u izveštavanju koji bi omogućio svestraniju informisanost građana i društvenu debatu o ovim temama.

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

316.774 (497.113)

СЕРЕНЧЕШ, Жужана

Vojvodina kao incident / Žužana Serenčeš, Duško Medić. -
Novi Sad : Nezavisno društvo novinara Vojvodine, 2013 (Novi
Sad : Stojkov). - 35 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 300.

ISBN 978-86-88303-05-7

1. Медић, Душко [аутор]. - I. Szerencsés, Zsuzsanna в.

Серенчеш, Жужана

а) Масовни медији - Приватизација - Војводина б) Радио-дифузија
- Војводина с) Националне мањине - Масовни медији - Војводина

COBISS.SR-ID 279549959

